

Stad-landinitiatieven vragen beleidssteun

Bart Pijnenburg: 'Steeds meer mensen vinden dat de voedselketen te lang wordt'

Foto: Theo Tangelder

NIEUWE WARANDE TILBURG

De Brabantse Milieufederatie onderzoekt sinds 2008 hoe groen in en om de stad ingezet kan worden voor voedselproductie, en hoe ecologie en landschap gecombineerd kunnen worden met landbouw en recreatie. Met de gemeente Tilburg is onderzocht hoe het 650 hectare grote gebied de Nieuwe Warande zo heringericht kan worden dat er een vorm van stadslandbouw kan worden gerealiseerd.

LEKKER UTREGS UTRECHT

Op initiatief van Milieucentrum Utrecht en Stichting Aarde is sinds 2006 een netwerk opgebouwd van lokale producenten en organisaties die zich inzetten voor regionale voedselproductie. Op 30 juni 2009 is Stichting Lekker Utrechts opgericht en dit jaar nog start de bv Odenwald Organic, om de handel en marketing van onder het merk Lekker Utrechts verkochte producten te organiseren. www.lekkerutregs.nl

GEZONDE GRONDEN DEN HAAG, LEIDEN, DELFT

Gezonde Gronden is een informatie- en educatiecentrum in Den Haag dat voorlichting, onderwijs en advies geeft over regionaal voedsel, de landbouw in de Randstad, voedselzekerheid en zelfredzaamheid van stedelingen, en voor boeren in de stedelijke omgeving. www.gezondegronden.nl

Tijdens de Week van de Smaak biedt de Praktijkkring Stad-Land van het Netwerk Platteland beleidsaanbevelingen aan minister Gerda Verburg van LNV aan. Want 'Steeds meer mensen vinden dat de voedselketen te lang wordt en het voedsel steeds anoniemer', aldus Bart Pijnenburg, begeleider van de praktijkkring en mede-initiatiefnemer van Proeftuin Amsterdam. Maar initiatieven die de vraag van de stad en het aanbod van het land bij elkaar te krijgen, vinden bij gemeentes nauwelijks gehoor.

Een geliefde anekdote om mee aan te geven hoe ver de stadsjeugd van de praktijk van de landbouw verwijderd is, is – de hardnekkige mythe - dat er stadskinderen zijn die denken dat chocola uit paarse koeien komt. Toch zijn er ook steeds meer stedelingen te vinden die speuren naar boerenbedrijven in de buurt van de stad die goed, duurzaam en gezond voedsel produceren. Tegelijkertijd zijn er in de afgelopen tien jaar steeds meer bedrijven gekomen die zich - in het kielzog van pioniers als biologische veehouderij 't Geertje bij Zoeterwoude, fruitteeltbedrijf De Olmenhorst in Lisserbroek - specifiek richten op de wensen van de stedeling. Dat betekent niet alleen dat de landbouwproductie wordt aangepast aan stedelijke wensen, maar ook dat het bedrijf in andere opzichten een functie vervult in en rondom de stad. Zo produceren dergelijke bedrijven niet alleen biologisch en verkopen ze hun producten in hun directe omgeving, ze betrekken ook de stadsbevolking bij hun bedrijf door scholen op bezoek te vragen, gehandicapten op het bedrijf te laten werken, excursies te geven of locaties te bieden voor trouwerijen of andere feesten.

Het lijkt dus alsof vraag en aanbod elkaar vinden, maar het gaat zeker niet vanzelf. Onderzoekers Bart Pijnenburg van bureau Mensenland en Gaston Remmers van Bureau Buitenkans hebben in het afgelopen anderhalf jaar met de praktijkkring stad-land van het Netwerk Platteland een kennisuitwisseling georganiseerd tussen zes van die initiatieven die zich bezighouden met 'stadslandbouw' (zie kader). 'Maatschappelijk leeft het probleem', stelt Pijnenburg. 'Steeds meer mensen vinden dat de voedselketen te lang wordt en het voedsel steeds anoniemer, en er

is een groeiende groep mensen die zich zorgen maakt over gezondheid of waar het voedsel vandaan komt.' Dat is ook in de media zichtbaar, waar veel aandacht is voor biologische landbouw, gezondheid van voeding, of voor discussies over de ecologische voetafdruk van landbouwproducten. Maar er blijken grote verschillen binnen de initiatieven die Pijnenburg en Remmers onderzochten en begeleidde. 'Het is lastig om het onder één noemer te brengen', aldus Pijnenburg. Zelfs de noemer 'stadslandbouw' dekt niet altijd de lading. 'De stad-landrelaties zijn heel breed. De een wil wandelen en fietsen, de ander wil dat de boeren gered worden, weer een ander wil gezond voedsel uit de regio. Mensen hebben heel veel verschillende motieven om zich ervoor in te zetten.' Daarnaast is de betrokkenheid van gemeentes geen gemeengoed. Zo is gemeente Amsterdam actief in Proeftuin Amsterdam, een project dat boerenbedrijven in de regio in contact wil brengen met de binnenstedelijke markt, maar zijn andere gemeentes meer afwachtend. Een nadeel daarvan is dat stedelingen die initiatieven ontplooiën om stad en boer te verenigen, vaak zelf het wiel moeten uitvinden, en hun initiatieven bij gemeentes nauwelijks zichtbaar zijn en dus geen gehoor vinden. Dat is jammer, vindt Pijnenburg. 'Gezondheid, duurzaamheid en voedsel zijn belangrijke thema's. Waarom is er wel een milieubeleidsplan en worden er wel klimaatdoelstellingen geformuleerd, maar besteden gemeentes maar weinig aandacht aan voedselproductie rondom hun stad? Dertig tot veertig procent van onze ecologische voetafdruk gaat op aan de voedselketen. Dan kunnen we wel overal spaarlampen in draaien ... Ik denk dat het een taboe is om beleidsmatig over

VIJF AANBEVELINGEN VOOR HET BELEID

1. **Integratie: Benader stad en land als eenheid**
2. **Ruimtelijk beleid: Integreer stadslandbouw in planologie en stedenbouw**
3. **Financiering: Houdt landbouwgrond betaalbaar**
4. **Communicatie: Zorg voor bewustwording over voedsel en de stad**
5. **Facilitatie: Bouw voort op stedelijke initiatieven met landbouw en platteland**

de voedselproductie te praten, omdat je dan de indruk wekt dat de overheid gaat bepalen wat mensen gaan kopen.' Interesse in de stedelijke vraag naar het platteland en de landbouw was de reden voor Pijnenburg en Remmers om de kennisuitwisseling te starten. 'Nu is er een netwerk gevormd', aldus Pijnenburg. Een formele organisatie is niet nodig, vindt hij. De ondersteuning vanuit het beleid moet er juist voor zorgen dat initiatieven als Lekker Utrechts of Gezonde Gronden makkelijker zijn op te zetten, en meer impact krijgen bij de stedelingen en de plattelandsondernemers.

Meer informatie over aanbieding van de beleidsadviezen aan minister Verburg, tijdens de 'Middag van de Stad Land Arrangementen' in De Week van de Smaak, op www.netwerkplatteland.nl/middagvandeSLA.

ACTIEPLAN LEIDEN

Gemeente Leiden wil burgers met het Biodiversiteitsactieplan betrekken bij het nadenken over de functies van het groen, en de biodiversiteit in en om de stad. Daarbij valt te denken aan voedselproductie, maar ook aan de opvang van broeikasgassen of de afvang van fijn stof.

BOERENSTADSWENS AMSTERDAM

Een paar Amsterdammers hebben in 2008 Vereniging Boerenstadswens opgericht om burgers de mogelijkheid te bieden op boerenbedrijven te kijken. De vereniging organiseert boerderijbezoeken en streekmaaltijden en probeert Amsterdammers te betrekken bij het omringende platteland. www.boerenstadswens.nl

VAN DE BOER EN EETBAAR ROTTERDAM ROTTERDAM

Van de Boer is een eethuis in Rotterdam-West, dat inzet op regionale landbouwproducten. Eetbaar Rotterdam is een club professionals die een netwerk van landbouw en voedsel op de stedelijke agenda wil zetten. www.eetbaarrotterdam.nl www.vandeboer.nl